

Els documents de la petició catalana i el Quai d'Orsay | ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA / ARXIU

Les prioritats dels Quatre Grans a l'hora de redefinir o crear fronteres, sovint de països dels quals no tenien referències, passaven pel centre d'Europa, amb Alemanya i el trencament de l'Imperi Austrohongarès, i pel Pròxim Orient. Així, velles nacions com Polònia, Lituània, Estònia i Letònia van renàixer i nous Estats, com Txecoslovàquia i Iugoslàvia, es van crear o consolidar. Però, a mesura que passaven els dies, i malgrat l'ajut d'experts, les noves demandes que arribaven eren vistes com a nous problemes als que no volien, perquè no podien, fer-hi front.

Reunió confirmada

Fins avui, la possibilitat que una delegació catalana hagués provat de reunir-se amb els representants de la Conferència era una suposició. En ocasions s'havia apuntat que Joan Ven-

tosa, membre de La Lliga, podria haver anat a París. I corria el rumor que el primer ministre francès, d'origen bretó, l'havia despatxat amb un ja famós "Pas d'histoires, messieurs!". Un rumor desmentit en un editorial de *La Veu de Catalunya*, òrgan de premsa de la Lliga. La veracitat de l'episodi no s'ha aclarit, malgrat que consta que el govern francès vetà l'anada de Cambó a París, perquè el considerava germanòfil.

Amb tot, després de les conseqüències de la vaga dels treballadors de La Canadenca, que va parilitzar Barcelona el febrer de 1919, i la posterior aturada de la campanya autonomista en demanda d'un estatut davant la negativa del govern estatal, és improbable que els regionalistes fessin cap intent d'anar a París perquè, com puntualitza l'historiador Enric Ucelay Da Cal, "Cambó estava interessat que Catalunya tingués protagonisme a Espanya, a través de la qual tenia un ampli mercat a l'Amèrica Llatina, i no pas a convertir-la en el Luxemburg del Mediterrani".

En canvi, qui no va deixar de mirar a París va ser l'esquerra catalanista. De les files de la

Unió Catalanista, que entre 1917 i 1920 va presidir el doctor Joan Solé i Pla, va sorgir el grup Comitè Pro Catalunya, creat per promoure la internacionalització de la qüestió catalana.

Document inèdit

Als National Archives britànics de Londres ha aparegut un document inèdit escrit en francès, segellat per aquest Comitè i adreçat a "Messieurs les Délégués de la Conférence de la Paix, Ministère des Affaires Etrangères, Paris," amb data d'entrada del 19 d'abril de 1919 a les 19h.

El document exalta el paper dels delegats de la Conferència: "En aquest moment solemne i únic en la història del món, un poble abans lliure i independent, sotmès durant molts anys a un règim sistemàtic d'opressió [...] té plena confiança en l'augusta funció de la redempció de les races oprimides que us és confiada". Remarca "el coratge, tenacitat i entusiasme de més de 12.000 dels nostres germans que van combatre per la vostra causa".

Afirma que "Catalunya, honorables delegats, vol ser completament independent" i sosté que la petició és anònima per evitar problemes amb la justícia espanyola. En el fons del Comitè de Germanor amb els Voluntaris Catalans de l'Arxiu Na-

El Comitè Pro Catalunya d'Unió Catalanista va ser el que va presentar la petició

Josep Castanyer, Daniel Domingo i Víctor Ball van formar la delegació a París

cional de Catalunya hi ha còpies preparatòries d'aquest document.

En el mateix fons de l'ANC, un quadern d'una trentena de pàgines titulat *Comitè Pro-Catalunya; Impressions d'un nacionalista català per terres de*

França, del maig de 1919, explica qui va dur al Quai d'Orsay el document que es guarda als National Archives.

El quadern narra el viatge a París en primera persona de Josep Castanyer i Prat, a finals d'abril d'aquell any. Castanyer, aleshores secretari del Comitè de Germanor amb els Voluntaris i braç dret del doctor Solé i Pla, conta que el matí del 17 d'abril de 1919 una comissió del Comitè Pro Catalunya formada per ell, Daniel Domingo i Montserrat, exvoluntari, i Víctor Ball, un català resident a Alsàcia, van presentar-se al ministeri d'Afers Estrangers, on van lliurar la documentació, elaborada a Barcelona, a un secretari en nom de "la futura Delegació Catalana que desitja ésser admesa a la Conferència de la Pau".

Juntament amb la carta adreçada als delegats, els catalans van adjuntar-hi fulletons propagandístics per demostrar el suport de Catalunya per l'Entente. Entre aquests, el titulat *El què diu Catalunya*, que es guarda al Fons Clemenceau del Service Historique del Département de l'Armée de Terre francès al castell de Vincennes parisenc.

Els emissaris van insistir que tota la documentació s'entregués amb urgència als delegats perquè es preveia que la pau se signaria aviat. Dos mesos després, el 28 de juny de 1919, el Tractat de Versalles va posar punt final a la Conferència.

Castanyer conclou el relat del seu periple confessant que "si a París anarem fou per manca d'altri que reunís més bones condicions que nosaltres i que el Comitè Pro Catalunya, en son dia, feu tot el que va poguer".

Els documents apareguts ara confirmen que els nacionalistes radicals van dur les seves esperances fins al final, i que els delegats de la Conferència de Pau van arxivar la seva petició sense atendre les seves pregaries. L'historiador Xosé Núñez Seixas, autor del llibre en preparació *Un nacionalisme internacional? El catalanisme polític i la qüestió de les minories nacionals a Europa (1914-1936)*, conclou que "el fet que la reivindicació catalana no tingués èxit i la d'altres llocs sí, es va deure sobretot a la geopolítica i als interessos estratègics dels aliats. Tot i que cal tenir present també que els nacionalistes radicals catalans eren minoritaris i la seva representativitat real de Catalunya era molt discutible". ■